

ION N. ANGELESCU – LOCUL ȘI ROLUL ISTORIEI ECONOMIEI

Emilian M. DOBRESCU¹

email: dobrescu@acad.ro

ABSTRACT: This paper presents the place and role of the History of Economics from the perspective of Professor Ion N. Angelescu. The Professor's opinions and beliefs regarding the importance, place, role, significance and purpose of the History of Economics are derived from the university lectures he held at the Academy of High Commercial and Industrial Studies in Bucharest, during the first years after its establishment. He was a pioneer both in the scientific activity of the field of History of Economics and of economic higher education, as well as of the Romanian business environment, in the first years after the Great Union. Throughout his career, he intertwined his work as a researcher with that of professor, his work as a dignitary with that of a citizen, but in all respects he was proud of his national roots.

KEYWORDS: Ion N. Angelescu, History of Economics, History of Economic Thought

În constelația marilor noștri economiști, întemeietori de școală și deschizători de drumuri, Ion N. Angelescu se înscrie – la începutul secolului al XX-lea – drept unul dintre cei mai însemnați. Întors din Germania unde și-a parcurs cu rezultate strălucite studiile universitare, licențiat și doctor în economie, se remarcă drept unul dintre tinerii care au întemeiat școala superioară economică românească și au făcut politică economică românească.

Încercând o analogie cu unul dintre predecesorii săi din secolul anterior, în egală măsură de strălucit și vizionar, dar și cu o la fel de efemeră existență pământeană, se poate afirma, credem noi, că a fost economistul Marii Uniri. A fost primul profesor care a predat Istoria economiei la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București, instituție la a cărei înființare a avut un aport substanțial, și – prin scrierile sale

¹ Membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române; membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România.

– ne referim cu deosebire la lucrarea *Politica economică a României Mari*, publicată în 1919, – a marcat traiectoriile unora dintre viitoarele decizii, adoptate cu numeroase frământări și/sau înfruntări în viața economico-socială și politică românească cuprinsă între primul și Al Doilea Război Mondial.

De-a lungul carierei sale desfășurată pe o perioadă relativ scurtă, a împletit munca de cercetător cu aceea de profesor, activitatea de demnitar cu aceea de cetățean, dar în toate ipostazele a fost mândru de rădăcinile sale naționale.

Numeroasele opinii și convingeri ale profesorului Ion N. Angelescu în legătură cu importanța, locul, rolul, semnificația și menirea Istoriei economice sunt desprinse din cursurile universitare ținute de el la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București în primii ani de după înființare. A fost deschizător de drumuri atât în activitatea științifică a domeniului Istoriei economice cât și a învățământului superior economic precum și a mediului de afaceri românesc, atât cât se manifesta el, în primii ani de după Marea Unire.

Publicarea cursurilor universitare, nu reprezenta pentru autorul lor un scop exclusiv didactic. „Nu pentru studenți” erau publicate, întrucât aceștia „au ocazia să cunoască din altă parte gândurile cuprinse aici”. Publicarea prelegerilor se adresa în egală măsură și „specialiștilor și celor cari se interesează de mersul noului instituții de învățământ superior”. Demersul său era îndreptat deci și către toți acei care se arătau interesați de activitatea practică, respectiv mediului de afaceri care, în acei ani, nu dispunea de suficient personal calificat în domeniul economic, precum și publicului larg, în măsura în care era interesat de lumea economică și realitățile ei. În acest sens, el formula o aserțiune antologică, credem noi. „Spiritul, în care înțeleg să expun acest curs, și lumina pe care încerc să o arunc asupra faptelor expuse, *pot fi judecate de toți aceia, cari știu că pentru provocarea unui avânt economic ne trebuiec nu numai lucrători buni și instrumente docile în mâinile altora, dar și oameni cu pregătire economică superioară* (subl. ns.), cu vederi largi și capabili să conceapă și să înfăptuiască întreprinderile mari², cari aduc avântul efectiv și durabil al economiei naționale. Pentru deschiderea unor astfel de perspective, nu e nimic mai

² Termenul este folosit de Ion N. Angelescu în lucrările sale de început nu în sens de unitate economică cu scop lucrativ, ci de domeniu de afaceri (*nota ns.*)

potrivit, decât interpretarea activității comerciale³ trecute a popoarelor, având în minte conștiința scopului acestei interpretări”⁴. Afirmția lui Ion N. Angelescu este menită, după cum se poate constata, să reconfirme crezul său precum și al altor tineri contemporani lui privind menirea, scopul și rolul instituției nou înființate pentru a servi economia românească la începutul secolului al XX-lea.

În ceea ce privește Istoria economiei, un prim aspect care, credem noi, trebuie subliniat este încadrarea acesteia în sistemul științelor economice, între componentele căruia înțelege că sunt necesare armonizări. În acest sens, față de predecesori și contemporani are și contribuții proprii. Astfel, în cadrul sistemului menționat, el deosebește: Economia socială generală, Istoria economică, Istoria specială, practică sau politica economică, Știința gospodăriei publice sau Știința financiară, Știința statistică și Politica socială⁵. Potrivit acestei concepții, Istoria economică reprezintă domeniul științific în care activitatea economică „e urmărită în evoluția ei” cu scopul mărturisit de a stabili „normele vieții economice”, dar acestea nu pot fi determinate decât prin cercetarea amplului proces de constituire a vieții economice, a unor numeroase fenomene, pentru că, apreciază el, „de la un singur caz nu se poate scoate nici o regulă”, ci numai atunci „când pătrundem în trecut, întâlnim alte fenomene, cu alte urmări, și din compararea, din asemănarea ori deosebirea raporturilor, putem scoate normele generale ale vieții economice”. În același timp, continua Ion N. Angelescu, „Din rezultatele istoriei economice își ia economia socială generală cele mai multe elemente, pentru întregirea sistemului său de adevăruri explicative ale vieții economice, după cum și istoria economică ia din adevărurile economiei sociale și face din ele instrumente pentru completarea și explicarea evoluției economice”⁶.

Ion N. Angelescu apreciază că tradiția nu este un argument suficient

³ Termenul este folosit de Ion N. Angelescu în lucrările sale de început în sens de activitate economică, cu o sferă de cuprindere largă, ce include și comerțul (*nota ns.*)

⁴ Ion N. Angelescu, *Istoria comerțului universal în legătură cu Istoria economică și cu Istoria culturii popoarelor*. Lecțiuni de deschidere a cursului de Istoria comerțului la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, Noua Tipografie profesională Dimitrie C. Ionescu, București, 1915, Prefață

⁵ Ion N. Angelescu, *Istoria economică și alte științe economice*. Lecțiuni ținute la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, Tipografia profesională Dim. C. Ionescu, București, 1916, p. 4; vezi și Ion N. Angelescu, *Istoria comerțului*, Tipografia profesională Dim. C. Ionescu, București, 1915, p. 220

⁶ Idem, *Istoria economică și alte științe economice*, p. 8–9

în adoptarea deciziile economice întrucât actele și faptele economice ale trecutului au răspuns nevoilor anterioare ale vieții economice, ca atare, copierea lor este anacronică și păgubitoare pentru interesul general. În plus, precizează că măsurile de politică protecționistă și/sau finanțarea de către stat a unor domenii de activitate pentru care acumularea de capital autohton este încă insuficientă, au drept motivație „dezvoltarea economiei naționale”. Prin urmare, conchide el, este un principiu potrivit căruia „niciodată nu ne ocupăm de interesele separate ale unei clase economice, și revendicările nu se fac, dar mai ales nu se ascultă, decât dacă sunt în armonie cu interesele economice actuale ale întregului popor”⁷. Înțelegem din această aserțiune că, în mod obiectiv, și fără interpretări partizane, interesul individual trebuie subsumat interesului general, proporțional cu nevoile ori cerințele conjuncturale ale epocii analizate.

În logica argumentației sale, este și un al doilea principiu, anume acela al interacțiunii dintre ramurile de activitate ale unei economii naționale. Astfel, el adaugă: „Schimbările unei ramuri de activitate economică influențează pe celelalte. Noile forme de organizare ale acestor ramuri se repercutează asupra tuturor celorlalte”. Drept urmare, „viața economică trece dintr-o etapă în alta, în urma influențării reciproce ale agriculturii, industriei și comerțului”. Ca atare, „Nici istoria agriculturii, nici istoria industriei, nici istoria comerțului, nu se pot face separat; istoria lor nu este o istorie închisă”. Din pledoaria amplă a profesorului Ion N. Angelescu, rezultă faptul că el conștientizează reacția în lanț, la scara economiei naționale, a importanței și urmărilor provocate de modificările structurale ce au loc într-una din ramurile unei economii, faptul că descreșterile ori creșterile unui domeniu antrenează distorsiuni ori acumulări la scara ansamblului, atât în planul economiei naționale cât și în relațiile acesteia cu mediul de afaceri intern și internațional. Această interdependență dintre faptele reale/practice se regăsesc și în planul teoriei... Prin urmare, constată, conchide și subliniază el, „istoria comerțului popoarelor, trecerea de la o fază la alta, nu se poate explica decât în legătură cu istoria agriculturii și cu istoria industriei”. Altfel spus, „cursul nostru de istoria comerțului nu este altceva decât un curs de istorie economică, dar cu o privire specială asupra istoriei comerțului”⁸.

Istoria economică este necesară cu atât mai mult cu cât, spune I. N.

⁷ *Ibidem*, p. 10

⁸ *Ibidem*, p. 10–11

Angelescu, „timpul a consacrat faptele, bogate în rezultate binefăcătoare și a condamnat faptele nechibzuite și dezastroase”⁹. Din cele analizate până acum, rezultă că Angelescu recomanda studenților săi, viitori economiști dar în egală măsură și celor care lucrau deja în acei ani în domeniul economic, cunoașterea evoluțiilor trecute precum și puterea de lupta cu greutățile momentului și, mai ales, puterea de a înlătura tradițiile învechite/depășite și înlocuirea lor cu forme noi, adecvate momentului și necesare viitorului economic.

Centrul preocupărilor umane – privite în ansamblu – precum și cele economice – în special – este, în opinia profesorului Ion N. Angelescu, omul „cu nevoile sale materiale și sufletești, și cu mijloacele satisfacerii acestor nevoi”. Iar din eforturile științei economice și ale societății ar trebui să rezulte „nu numai o bună stare materială a oamenilor, ci și o înălțare sufletească a lor, o dezvoltare culturală, care este condiționată... de o dezvoltare economică”¹⁰. Deși, aprecia el, economiștii sunt acuzați de pragmatism, de „materialism feroce” chiar, ei sunt cei chemați să determine „raporturile de cauzalitate ce se stabilește între fenomenele economice trecute și aplicările raționale ale activității trecute la viața economică de astăzi”. Altfel spus, motorul devenirii economice românești, dezvoltarea economică privită în ansamblul ei, constă în organizarea societății și articularea măsurilor economice/comerciale existente la un moment dat și care conduc direct ori indirect la bunăstarea individuală și socială.

În ceea ce privește activitatea didactică, rolul profesorului, dar mai ales unghiul de abordare a problematicii expuse este, în opinia *magistrului* (subl. ns.), una dintre cele mai radicale și intransigente cu atât mai mult cu cât vasta cultură de specialitate și-a făcut-o pe meleaguri străine. De la înălțimea catedrei universitare, din cursurile predate studenților de la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București, se pronunță cu fermitate, cu patos și chiar cu un ușor idealism, am putea spune noi. La scara timpului, rezultatul va fi acela că demnitatea și mândria pe care o încearcă un om ce are o deplină încredere în importanța internațională a țării sale îl va conduce negreșit la fapte economice mari, semnificative, cu urmări dintre cele mai benefice pentru țara sa. Pentru acest deziderat, pentru redeșteptarea convingerilor privind locul, rolul și importanța popoului român în concertul economic/comercial internațional „noi trebuie

⁹ *Ibidem*, p. 11

¹⁰ *Ibidem*

să privim șirul întâmplărilor din viața comercială a popoarelor, *altfel* de cum e privit de pe alte catedre”¹¹. Raționamentul lui îl conducea, în acest sens, la ideea că avem un interes național de apărut și pentru acest obiectiv este necesar să reconsiderăm locul și rolul lumii românești, atât în Europa Centrală și de Est, cât în Europa în general și, implicit, în lume.

Încheierea operațiunilor militare ale Primului Război Mondial, Marea Unire și tratativele de pace care au urmat și care au fost consacrate în cărțile de Istorie sub numele de Pacea de la Paris, au deschis orizonturi noi pentru economia românească, politica economică și învățământul superior economic. În acest nou climat, Ion N. Angelescu, pe lângă misiunea de dascăl de istorie economică, prin activitatea sa practică, de economist și om politic, militant, *devine creator de istorie economică românească* (subl. ns.).

Fără să fi purtat acest nume în acei ani, una dintre lucrările sale de referință, anume *Politica economică a României Mari*¹², s-a constituit într-un veritabil program ce conținea prioritățile economice ale României Mari și prefigura viitoarele înfruntări înverșunate ce aveau să se manifeste pe scena politică și socială românească. După depășirea greutăților inerente legate de refacerea de după război, de unificarea economică și politică ce a urmat, perspectivele economiei românești păreau a fi dintre cele mai luminoase. Resurse umane și materiale abundente și diversificate, deschidere la Marea Neagră, două fluvii navigabile, stat mijlociu ca întindere în Europa, unitate de limbă, popor creștin, tradiții, obiceiuri, rădăcini și aspirații istorice comune ș.a., toate se amalgamau în diferite proporții și se constituiau în premise pentru o altă viață economică, pentru alte raporturi economico-sociale, se constituiau în elemente ce puteau determina o altă arhitectură a țării. România Mare, reprezenta în anii imediat încheierii Primului război mondial, apreciem noi, drept o mare promisiune europeană.

Analiza comparată a potențialului uman și material a Vechiului Regat

¹¹ *Ibidem*, p. 24

¹² Ion N. Angelescu, *Politica economică a României Mari*, Editura Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu, București, 1919. Lucrarea a fost precedată și urmată și de altele. Fără pretenția unei enumerări exhaustive, exemplificăm: Idem, *Programe politice și acțiuni politice*, în „Analele statistice și economice”, an I, nr.12, decembrie 1918; Idem, *Creditul și datoria publică a României Mari în legătură cu refacerea economiei naționale*, în *loc. cit.*, an II, nr.1, ianuarie 1919; Idem, *Îndrumări în politica economică și financiară a României*, Editura Tipografia profesională Dim. C. Ionescu, București, 1920; Idem, *Politica economică a României față de politica imperialistă*, Editura „Tipografiile Unite” S.A., București, 1923; Idem, *Les nouvelles tendances de l'économie internationale*, Extrait de la revue „Annales Statistique et Économiques”, Editura Imprimeriei „Române Unite”, București, 1925 ș.a.

și a României Mari dezvăluie direcții viitoare dintre cele mai benefice, privite pe termen lung. „Situația se schimbă, spune Ion N. Angelescu, în România Mare. Avem toate condițiile care se cer unei țări industriale: materiile prime cele mai variate și izvoarele de energie cele mai bogate. Industrializarea României este nu numai posibilă, dar este și necesară”¹³. Industrializarea, era deci necesară pentru acomodarea organismului economiei naționale la noile condiții și, în egală măsură reprezenta viitorul independenței economice a țării.

Industrializarea economiei românești era concepută în viziunea sa în consonanță cu structura economiei din acei ani, în condițiile în care agricultura reprezenta ramura economică predominantă sub numeroase aspecte: ocupa cea mai mare proporție a forței de muncă activă, asigura în integralitate subzistența populației, oferea importante excedente pentru export, asigura prestigiul economic internațional al țării ș.a. În acest context, aprecia el, „o întreagă industrie este de creat numai pentru satisfacerea nevoilor agriculturii. Altfel, agricultura noastră este dependentă de piața externă, și nu putem valorifica în deplină libertate produsele ei”. Mai mult decât atât, sublinia faptul că „Producția agricolă este condiționată de producția industrială. În agricultura modernă s-a introdus mașinismul. Cele mai simple instrumente agricole sunt produsul unor mari întreprinderi industriale...”¹⁴. Legătura biunivocă dintre cele două ramuri economice principale la începutul secolului al XX-lea este, așa cum credem noi, surprinsă cu deosebit realism și subliniată cu mult patos.

Agricultura românească, cunoscută în plan internațional – urmare a exporturilor – ca fiind predominant cerealieră, oferea însă și alte oportunități. În acest sens, sublinia Ion N. Angelescu, „Pământul nostru agricol îngăduie și alte culturi. În situația actuală, ele nu pot alcătui un disponibil al economiei...”. În consecință, era necesar apelul la importuri, cu deosebire pentru unele plante tehnice. Pentru a corecta neajunsul, el recomandă intervenția statului pe termen scurt. Rezultă deci, continua el, că „este necesară o protecție conștientă, chiar și pentru unele culturi agricole, pentru un timp determinat”¹⁵.

Fără îndoială, raportat la condițiile pedoclimatice și abundența

¹³ Idem, *Politica economică a României Mari*, p. 24

¹⁴ *Ibidem*, p. 25

¹⁵ *Ibidem*, p. 10

forței de muncă, agricultura putea oferi și alte surse de venit. În acest sens, el amintește încă alte trei. O sursă semnificativă de venit, cu importante posibilități de promovare pe piața externă putea fi creșterea animalelor și valorificarea produselor lor. De aceea menționa: „Pășunile întinse pe ambele poale ale Carpaților ne indică politica ce trebuie s-o urmăm în această privință”. Dar, urmare a condițiilor conjuncturale determinate de război „Se impune – adăuga el – o economie în consum pentru a ne reface matca în fiecare speță, și apoi o valorificare maximă a animalelor¹⁶.”

O altă bogăție potențială pentru țară și populație, respectiv pentru hrană și export o reprezenta peștele, resursă insuficient valorificată până în acel moment. Marea Neagră, bălțile Vechiului Regat și ale Basarabiei precum și cele două fluvii – Dunărea și Nistrul – cu luncile și deltele lor, reprezentau tot atâtea posibilități de venit și bogăție¹⁷. La toate acestea, Ion N. Angelescu, mai adăuga și bogăția forestieră care, conservată și exploatată rațional, putea acoperi complet consumul intern și putea oferi pentru export un excedent anual estimat de el la circa 100.000 de vagoane¹⁸.

Dar pentru dezvoltarea economiei românești, în perspectivă, mai erau necesare și alte direcții de dezvoltare alături de industrie și agricultură. Între aceste posibilități, Ion N. Angelescu enumera comunicațiile și transporturile pe uscat și apă. În absența locomotivelor și vagoanelor, a vapoarelor, a telegrafului și telefonului, el aprecia că „încetează orice viață de stat”, iar „apărarea națională și menținerea ordinii înlăuntru nu mai sunt cu puțință”. Deficiențele și/sau insuficiențele acestor domenii de activitate economică sunt dintre cele mai păguboase pentru economie întrucât „se sugrumă orice libertate de mișcare a unui popor”. Iar în planul dezvoltării economiei, dar cu deosebire al industriei se deschideau perspective largi, pentru că „Numai pentru acoperirea acestor nevoi, sunt necesare uzine vaste, dintre care unele există în ținuturile românești, dezrobite, spre a fi luate ca model¹⁹. Era, evident, o trimitere la unele zone mai dezvoltate industrial din Transilvania.

În ceea ce privește dezvoltarea transporturilor, ele constituiau un

¹⁶ *Ibidem*, p. 10–11

¹⁷ *Ibidem*, p. 11

¹⁸ *Ibidem*

¹⁹ *Ibidem*, p. 25–26

mijloc de promovare a legăturilor comerciale zonale, continentale și mondiale. Un loc aparte în această viziune amplă și de perspectivă îl dețineau fluviile și marile noastre râuri, respectiv, Dunărea, Nistrul, Prutul și Tisa, dar cu deosebire Marea Neagră. Amplificarea traficului comercial maritim, sublinia Ion N. Angelescu, modifica statutul economiei românești în plan mondial. Dezvoltarea transporturilor navale, fluviale și maritime, deveneau un instrument important pentru valorificarea produselor autohtone prin export, dar și o sursă semnificativă de venituri pentru țară.

Dintre reformele propuse de Ion N. Angelescu în anii imediat următori Primului Război Mondial, necesare pentru articularea componentelor și circuitelor organismului economiei naționale, ale vieții economice în ansamblul ei, precum și acomodarea, într-o măsură mai mare la cerințele economiei de piață, el menționează „o reformă radicală a Băncii Naționale...”²⁰.

În centrul acestei pledoarii pentru devenirea economică și socială a României Mari, Ion N. Angelescu, poziționează – central – învățământul și pregătirea profesională a populației, învățământ deficitar în acei ani și marcat de funcționarea defectuoasă a unui sistem erodat de rutină și neadaptat nevoilor reale și de perspectivă ale economiei. Corectarea urgentă a acestei stări de lucruri, îi revenea statului, desigur, în calitate de unic și major dirijor al ansamblului economic și instituțional. În legătură cu aceste aspecte, el formula o predicție imperativă și exprima părerea că „Cea dintâi și mai necontestată datorie a Statului este formarea populației pentru a putea pune în valoare bogățiile naționale”. Avea o viziune aparte, cu deosebire, în ceea ce privește învățământul de specialitate pentru că, aprecia el, răspundea „*perfectiunilor tehnice ce bat la porțile noastre*”²¹. Nominaliza cu deosebire comerțul, industria și agricultura. Iar pentru perspectivă, el aprecia că fiecare membru al societății, potrivit meseriei lui, „trebuie să aparțină unei asociații profesionale, prin care să primească, pe tot parcursul vieții, noi învățăminte pentru profesia lui”²². În cadrul acestui sistem de învățământ, învățământului economic îi rezerva un rol primordial, cu misiunea de a constitui o „unitate și o coordonare de forțe în economia națională” cu un obiectiv major, anume acela prin care „se

²⁰ *Ibidem*, p. 29 și 35

²¹ *Ibidem*, p. 19–20

²² *Ibidem*, p. 19

*croiește un program de muncă comună, pentru înfăptuirea unui scop vast al gospodăriei economice a unui popor întreg*²³.

În programul economic gândit de Ion N. Angelescu pentru propășirea economică a României Mari, ținând cont de întregirea patrimoniului național, o atenție deosebită o conferă surselor de energie, precum și valorificarea lor în epocă și pentru perspectivă. România Mare, dispunea de importante resurse de petrol, sisturi bituminoase, gaze naturale, cărbuni, căderi de ape ș.a. Progresul în economia modernă fiind indisolubil legat de disponibilitățile de forță motrice, Ion N. Angelescu are în vedere, atât nevoile economiei românești în acei ani, dar și pe cele viitoare. Nu trebuie omis însă nici interesul capitalului străin față de acestea, interes manifestat insistent în acei ani, pentru investiții cu scopul valorificării acestor resurse.

Principala problemă a economiei românești din acei ani o reprezenta însă posibilitatea scăzută de valorificare a izvoarelor de energie și a bogățiilor naturale în general, limitată de lipsa ori insuficiența capitalului și creditului intern, precum și de un excedent neîndestulător al balanței comerciale. Imposibilitatea de a putea acoperi marile nevoi financiare, solicitate de refacerea rapidă și dezvoltarea viitoare a economiei, conducea inerent către apelul la capitalul străin. Ca atare, atenționa Ion N. Angelescu, *„Bogățiile țării noastre nu pot aștepta nevalorificate. De nu le vom valorifica noi, vor veni alții și le vor valorifica”*²⁴. Cu toate acestea, apelul la capitalul străin, în concepția sa trebuia controlat de către stat, interesul capitalului străin trebuia subsumat interesului național. În acest sens, el aprecia și sublinia totodată că *„e firesc ca pentru marea majoritate a întreprinderilor private trebuie să se deschidă granițele participării capitalului străin”*, dar avertiza – în același timp – că *„O acaparare de către streini a unor izvoare de bogății ale noastre nu este de conceput”*²⁵. Iar în ceea ce privește dezvoltarea de perspectivă a unor ramuri industriale ori a unor întreprinderi în legătură nemijlocită cu apărarea națională, statul este chiar obligat să controleze activitatea acestora din motive de securitate națională²⁶. Problema prezenței capitalului străin în economie va cunoaște numeroase dezvoltări și în alte lucrări, ulterioare celei la care ne-am referit, precum și cu prilejul a numeroase dezbateri parlamentare. Derularea ulterioară a problemei fie

²³ *Ibidem*, 20

²⁴ *Ibidem*, p. 36–37

²⁵ *Ibidem*, p. 38

²⁶ Vezi pe larg: *Idem, Politica economică a României față de politica imperialistă*, p. 6 și urm.

și numai a petrolului și legat de aceasta, legea minelor din 1924 precum și frământările politice legate de modificarea acesteia din anul 1925²⁷, au confirmat opiniile și temerile lui Ion N. Angelescu exprimate în primii ani de după încheierea Primului război mondial.

Concepția profesorului Ion N. Angelescu privind Istoria economiei, manifestată în dublă ipostază, de profesor și economist, s-a remarcat la începutul secolului al XX-lea în dublu sens. Pe de o parte, deontologia profesională a cercetătorului, informat și critic la adresa lucrărilor științifice ori autorilor invocați. Pe de altă parte, participarea directă în primul deceniu de după Primul Război Mondial la viața economică, politică și socială a țării în calitate de parlamentar. Indiferent de ipostaza în care s-a exprimat public, s-a manifestat ca un fervent apărător al intereselor generale ale țării, a fost un perseverent purtător de cuvânt al interesului economic românesc. Putem aprecia că, în toate împrejurările, acțiunile sale au avut drept motto ideea exprimată într-una din primele sale lucrări, potrivit căreia „cultura unui popor, în întregimea lui, este condiționată de situația economică”, iar „străduințele pentru dezvoltarea economică sunt străduințe pentru dezvoltarea integrală a poporului nostru”²⁸.

Bibliografie:

- [1] Ion N. Angelescu, *Istoria comerțului universal în legătură cu Istoria economică și cu Istoria culturii popoarelor*. Lecțiuni de deschidere a cursului de Istoria comerțului la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, Noua Tipografie profesională Dimitrie C. Ionescu, București 1915.
- [2] Ion N. Angelescu, *Istoria economică și alte științe economice*. Lecțiuni ținute la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, Tipografia profesională Dim. C. Ionescu, București, 1916.
- [3] Ion N. Angelescu, *Istoria comerțului*, Tipografia profesională Dim. C. Ionescu, București, 1915, Ion N. Angelescu, *Politica economică a României Mari*, Editura Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu, București, 1919.
- [4] Ion N. Angelescu, *Programe politice și acțiuni politice*, în „Analele statistice și economice”, an I, nr.12, decembrie 1918.

²⁷ Într-una din lucrările sale, publicată în acel an, și-a exprimat sintetic, concepția privind capitalul străin, astfel: „Mai întâi, capitalul străin nu se cheamă, ci vine; apoi, capitalul străin nu ne ajută, ci se ajută”. Vezi *Idem, Les nouvelles tendances...*, p. 18–20

²⁸ *Idem, Avuția națională a României*, Editura Imprimeriile „Independența”, București, 1915, p. 13.

- [5] Ion N. Angelescu, *Creditul și datoria publică a României Mari în legătură cu refacerea economiei naționale*, în *loc. cit.*, an II, nr.1, ianuarie 1919.
- [6] Ion N. Angelescu, *Îndrumări în politica economică și financiară a României*, Editura Tipografia profesională Dim. C. Ionescu, București, 1920.
- [7] Ion N. Angelescu, *Politica economică a României față de politica imperialistă*, Editura „Tipografiile Unite” S.A., București, 1923.
- [8] Ion N. Angelescu, *Les nouvelles tendances de l'économie internationale*, Extrait de la revue „Annales Statistique et Économiques”, Editura Imprimeriei „Române Unite”, București, 1925.
- [9] Ion N. Angelescu, *Avuția națională a României*, Editura Imprimeriile Independența”, București, 1915.